

stede han de forfulgte Negere, besøgte de Fangne, bespiste de Anholdte, plejede den syge Missionær Frid. Martin i sit eget Hjem og viste sig i Alt som en mægtig og hjertelig Velynder. Da Grev Zinzendorff selv 1739 besøgte Missionen, husedes han af Carstens, der fik ham til at holde Forklaringer og Andagts Øvelser for Husnegerne¹⁾. Ogsaa betalte han Afgifterne for „de Bøhmiske Brødre“.

Under alt dette florerede hans Bedrift. Flere Befuldmægtigede styrede hans Sager, og betydelige Summer vandrede aarligt fra Compagniets Kasse over i hans, men ogsaa omvendt, som da han 1736 maatte betale 666 $\frac{2}{3}$ Rdl. til at opbygge et Hospital som en mindelig Bøde for „ubesindede Ord“, udtalfe ombord paa hans Brigantine Jacoba, da den engang i Sommeren laa sejlferdig i Havnen. Ogsaa private Udlaan bevidne hans Overflod, som naar Gerhard Lauritzens Bo paa S. Croix findes at skylde ham 9000 Rdl.

1741 forlod han sidste Gang S. Thomas for at fæste Bo i Danmark, hvor han erhvervede sig Knabstrup, adledes²⁾ 1745, døde 1747 og begravedes i Helsingør, hans Hustrus Familieljem.

En samtidig Beretning om Christiansborgs Slots Brand 1794.

Meddelt af Dr. L. Daae.

I nærværende Tidsskrifts 1 R. II. S. 357—359 har jeg i sin Tid ladet trykke „Et Øienvidnes Beretning om Struensees og Brandts sidste Øieblikke“ efter et Brev af Valentin Knudsen, om hvilken Brevskriver senere (Personalh. Tidsskr. 1 R. III. S. 287) Pastor Jantzen i Gjentofte har meddelt nogle Oplysninger. Samme Valentin Knudsen har ogsaa nedskrevet en Beretning om Christiansborgs Brand 1794. Vist-

¹⁾ Se herom Oldendorps Missionsgeschichte SS. 471. 582. 590 f. 567 ff.

²⁾ I Hovedbog for S. Croix 1747 skrives hans nye Navn Carstenskiold og Charstenskiold.

nok mangler der ikke paa andre og udførligere Skildringer af denne sørgelige Begivenhed, men ikke destomindre tør maaske det følgende Brev være Trykken værd som en frimodig Fortælling om en Ulykke, der offentlig neppe omtaltes med saa stor Uforbeholdenhed.

Kjøbenhavn den 1ste Martii 1794.

Hjertelskte Allerbeste Søster!

Aldrig havde jeg troet at skulle faa Aarsag til at melde dig saa bedrøvelige og ulykkelige Ting som i Dag: Christiansborg, det stolte og mageløse Christiansborgs Slot er — — ikke mere!

Mange Millioner ere blevne et Rov for Ildens fortærende Lue. I Ondags Eftermiddag den 26de Febr. Kl. 3 kvarter paa 4re begyndte det at klemte 3 Slag som er Tegn til Skorstens Ild, man sagde strax det var paa Slottet, altsaa brød ingen sig meget derom; dog erfarede man snart at der var Ild i Prinds Christians [Arveprinds Friedrichs Søns:] Værelser, jeg gik ogsaa derhen og stod paa Ridebanen, saae Røgen slaa stærkt ud af Vinduerne i den Etage over Ridder Sahlen og i Mezaninen oven over, men som Røgen mindskede forneden og slog næsten alene ud af 2de Mezanin Vinduer; de derinde havde faaet Slangerne af 4re Sprøiter op til sig, troede jeg, at Brandmajor Boye Lunge allerede var Mester over Ilden, derfor gik jeg bort, saasom det just havde begyndt at fryse temmelig og det blæste stærkt af Syd-Øst, gik jeg hjem; saasnart jeg var kommen ind ad Døren slog Trommen, og strax derpaa blev slagen General-Marsch af 12. 18 og 24 Trommer med Piber langs af alle Gader, da fik man at vide, at Brandmajoren Kl: 5^{1/2} slet havde overgivet Ilden. —

Livvagts Soldater, Musqueterer, Matroser, Staldfolk og andre bleve kaldte op paa Loftet for at slæbe bort, men det var umuligt, Loftet var næsten overalt tilproppet med mange hundrede Tylter Stillage Bræder, Stillage Bokke, mangfoldige tykke Fyrre og Ege Planker, samt uhyre Bunker af Høvel og Hugge Spaaner, som vare der opdyngede, tilned gjorde Røgen al Redning deroppe forgjæves, saa at de som kunde finde Udgangene løbe ned igjen, men de som vare komne altfor langt derfra bleve kvalte af Røgen og indebrændte.

Klokken halv Syv slog Ilden mange Steder ud af Taget nedad den Fløy som vender mod Proviant-Gaarden.

Paa Hjørnet af samme Fløy ud til Ridebanen, nemlig deroven over, hvor Ilden var kommen fra, brændte Taget i fuld Flamme og nærmede sig hen til Taarnet, Klokken 8te begyndte Lugerne paa Taarnet at brænde. Klokken 9 sank Klokkerne og sloge ned i Riddersalen, hvorved den med Et kom i lys Lue. Kl: 9¹/₄ faldt Taarnet ganske sødelig ned. Da var ingen meere Redning, og nu begyndte Ilden i Tagene og i de øverste Mezanin-Værelser ud til Ridebanen, til Proviantgaarden og til Slotspladsen, tilsidst kom Ilden i den Fløy ud til Kirken og Kl: henimod 11 stoed den heele Qvadrat i lys Lue for oven og brændte alt meere og mere needad. Da Klokken var over 12 begyndte Kirken at brænde og Kl: 4 om Morgenen laa heele Slottet, Kirken, den Bygning hvor Vogn Remisserne ere under og Garder Stalden med, alting er brændt, hvad brænde kunde lige ned til de Gevælfte Kjeldere, dog ere endogsaa Gevælfterne paa nogle Stæder slagne igennem af de svære Laster der faldt derpaa.

. Begge Stald Fløyene, hvor Buegangene ere under og Riide-Huuset ere blevne staaende og ere aldeles ubeskadigede.

Den største Lykke var, at Canzellie Bygningen, Proviant Gaarden og Arsenalet bleve staaende; thi havde Ilden kommet i Arsenalet og til de der liggende mange Millioner fyldte Patroner, Bomber med viidere, da var baade Christianshavn og den største Deel af Kiøbenhavn bleven forvandlet til en Steenhob og mange Tuusind Mennisker derunder begravet,

Stormen varede ved den hele Nat og Luften var fuld med gloende Kull, som faldt paa Gaderne, Huusene og Tagene, tykkere og større end den allerstørste Flokke Sne i den Strækning fra Slottet af, liige over Wartow og ned forbie Studii Stræde langt udenfor Voldene ud paa Marken, og dog var Gud saa Naadig at der kuns kom Ild et Stæd paa Vester Gade i een Tag Rende, som strax blev slukket. —

Man veed at 11^{ve} af de kongl: Stald Folk, 6 Liv Vagts Soldater, een voxen Sadelnager Dreng, den gifte Material Forvalter Norup, samt nogle af de saakaldte Trappe Tøser ere

blevne i Ilden, foruden nogle flere Nysgjærrige, som man ikke endnu veed eller nogensinde faar at viide,

Jmidlertiid at det brændte, forsømte man ikke at rædde alt hvad der ræddes kunde, Soldater og Matrosser under Vagt bare alt hvad mueligt var need i Holmens Kirke og paa Admiralitetet, de have endog ræddet de kostbareste Tappeter af Væggene, 2de Borgere, hvis Navne ere optegnede i Admiralitetet, kom op i den store Spise Sahl ud til Slots Pladsen, og da de fandt den leedig undtagen et stort kostbart Uhr med mange Zirater og Postamenter af støbt Sølv formaade de 6 Matroser at vove deres Liv med og ved deres Hjelp fik de Uhret ubeskadiget løs og bragte det heelt og holdent op paa Admiralitetet, undtagen Lodderne, som vare saa tunge at ikke 2 Mand kunde bære et af dem. Kort sagt Kron-Prindsen har næsten faaet alt sit bierget, og Kongen ligeledes; Men Prinds Friderich har næsten mistet alt og Dronningen ligesaa. Den gl: Ærlige General Huth tog Kongen hjem med sig i sin Vogn og der sov Kongen den Nat hos Huth tilligemed Kronprindsen og hans Gemahl, disse flyttede om Forniddagen derpaa ud til Grev Bernstorff, hvor de logere endnu, Kron-Prindsesse Lovisa Augusta med hendes Gemahl sov den Nat hos Grev Ranzow, min Greve, de logerer hos Grev Schimmelmann, Dronningen med Prinds Friderich og Hands Familie flyttede strax til Rosenborg hvor de ere endnu.

Aarsagen til ald denne Ulykke er Vedkommendes forbandede Licitationer; hvo som troer, at een Mand kan gjøre det samme Arbeyde for 98 Rdr og ligesaa godt, som een anden Mand der i ald sin Tid har faaet 500 Rdr derfor Aarlig, det er et Fæehoved, saaledes troer Valentin og jeg, Tydsken siiger: Kupfern Geldt, Kupfern Seel Meße. Ilden kom fra een Kakkellovn i Prinds Christians Gemak, fra hvilken Kakkellovn der gik et Røer 30 Alen langt, som var leedet igjennem Alcover, Bræde Skillerrumme etc: Røret har lagt an allevegne paa — — — — Træe, dog herom nok — — —

imidlertid bildte nogle æruæruæffæl Mennsker Kronprindsen ind, at Ilden var paasadt, hvilket blev troet og strax i Øieblikket gik een Staffett til Jægersborg og en til Hirschholm for at hendte

de der liggende 2de Husar Escadroner som kom jagende til Byen i fuld Galop, men bleve dog udenfor. imidlertid skeete intet Opløb og man kunde tydelig nok see paa hver Mands Øyne, at ingen tænkte paa Oprør, men hver Mand stoed bekymret, elændig og bedrøvet, ja de fleste som Loths Hustru. i dette Øieblik Kl: 4 ombæres og afleveres een meget smigrende Kongl: Taksigelse i alle Huuse, hvori Kongen takker Sit trofaste Folk, for det nye Beviis paa den ubrødelige Troskab og Hengivenhed for Kongen og Hans Huus med viidere ved denne ulykkelige Jld Brand. Taarene nøde mig til at holde op. Til Giengield for denne min Umage, som har kostet mig mangan Taare maae Du endelig med første Post lade Din kierlige Mand melde mig, hvor min Kiære og beste Søn er, om han er seylet, hvad Skibet hedder, og hvad Kapitainens Navn er, samt hvor de skal gaae hen. ieg takker Dig og Din Mand hjertelig for alt inod ham beviiste Gode. Er min Søn endnu hos dig eller der i Nærheden, da hils ham fra os alle, vi ere alle friske og vel, Styrmand Øvergaard med. Hils din Kiære Mand og Børn. ieg er din hulde Broder

Valentin:

Spørgsmål og Svar.

Spørgsmaal.

9.

Erasmus (Rasmus?) Dybvad meddeler i en Kalender for 1760, at han er født $\frac{30}{11}$ 1734, døbt $\frac{7}{12}$ s. A. i Nærheden af Nibe i Jylland. Han meddeler at have forladt Nibe $\frac{7}{3}$ 1759, men hvorfra han kom, oplyser han ikke. Jeg ved, at han ved angivne Tid rejste til Christiania, hvor han bosatte sig. — Nu er der, som bekjendt, i Jylland flere Gaarde af Navnet *Dybvad*, hvoraf en staar nævnt i Worms Lex. over lærde Mænd I, 266. De Navne, der her findes anførte, særlig Christopher, har senere været almindelige i Familien. Ifølge Meddelelse fra Hr. Sognepræst J. Richter i Ringgive ved Vejle blev den $\frac{7}{12}$ 1738 en Gut ved Navn Rasmus døbt i Gadbjerg Kirke. Han var Søn